



TAURAGĖS LOPŠELIO-DARŽELIO „AŽUOLIUKAS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„VĖJO MALŪNĖLIS“



Tauragė
2025 m

PATVIRTINTA
Tauragės lopšelio-darželio „Ažuoliukas“
direktoriaus 2025 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. V-52

PRITARTA
Tauragės rajono savivaldybės mero
2025 m. liepos 4 d. potvarkiu Nr. 4-39

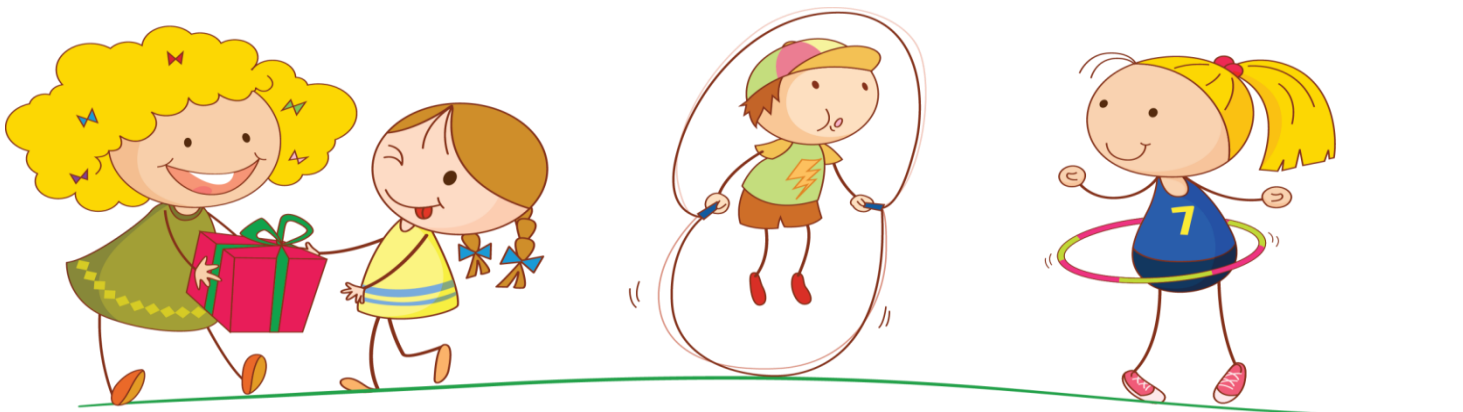
PRITARTA
Tauragės lopšelio-darželio „Ažuoliukas“
Lopšelio-darželio tarybos 2025 m. gegužės 28 d.
Protokolu Nr. DT-5

PRITARTA
Tauragės lopšelio-darželio „Ažuoliukas“
Mokytojų tarybos 2025 m. gegužės 27 d.
Protokolu Nr. DT-6

TAURAGĖS LOPŠELIO-DARŽELIO „AŽUOLIUKAS“

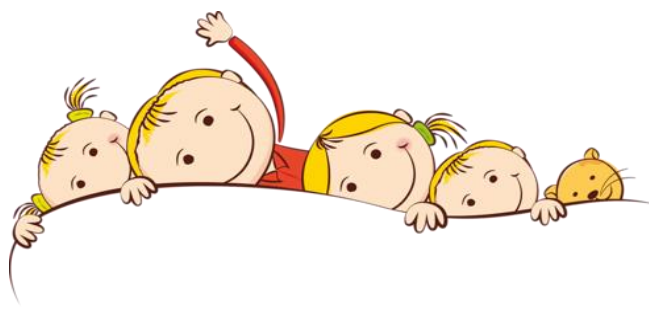
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„VĖJO MALŪNĖLIS“



TURINYS

ĮVADAS.....	4
I. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	5
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	11
III. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI	12
IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS.....	13
UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“	18
UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“	22
UGDYMOSI(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“	27
UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĮSTU APLINKĄ“	31
UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“	38
V. VAIKŲ UGDYMOSI PAŽANGA. UGDYMOSI TĘSTINUMAS.....	43
NAUDOTI DOKUMENTAI	46



IVADAS

Tauragės lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ I kimokyklinio ugdymo programa „Vėjo malūnėlis“ parengta vadovaujantis „Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis“, „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu“, Švietimo įstatymo nuostatomis, Geros mokyklos koncepcija, Tauragės rajono savivaldybės 2021-2030 metų strateginiu veiklos planu, Tauragės lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ 2025-2029 metų strateginio plano nuostatomis, atsižvelgiant į lopšelio-darželio bendruomenės poreikius.

Programa „Vėjo malūnėlis“ parengta atsižvelgiant į susitarimą bendruomenėje dėl ugdymo kokybės nuostatų:

1. Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas, kur vaikas aktyvus veiklos proceso bendrakūrėjas. Nuoširdus, abipusiu pasitikėjimu paremtas pedagogo ir vaiko bendradarbiavimas, kuriant vaikų ugdymo(si) kontekstus, įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

2. Saugios, patrauklios, inovatyvios ugdymo proceso aplinkos kontekstų kūrimas, skatinančios vaiką aktyviai veikti, bandyti, tyrinėti, ieškoti, atrasti, klysti, bendradarbiauti komandoje.

3. Šilto mikroklimato puoselėjimas, kai vaikas, pedagogas, šeima jaučiasi saugūs, laukiami, kai gerbiamos kiekvieno idėjos, mintys, iniciatyvos.

4. Vaiko pasiekimų, pažangos pokyčio planavimas ir įsivertinimas, stipriųjų ir tobulintinų gebėjimų išryškinimas, pagalbos teikimas, vaiko sėkmės auginimas.

5. Bendradarbiaujantis komandinis dialogas su šeima, sistemingas šeimos informavimas apie vaiko pasiekimus ir pažangą, konstruktyvus problemų sprendimas.

Tegul atnaujinta ikimokyklinio ugdymo(si) programa „Vėjo malūnėlis“ augina kiekvieno vaiko sėkmę ir sukuria kuo tvaresnį jo ugdymosi pagrindą!

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „VĖJO MALŪNĖLIS“

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Duomenys apie įstaigą

Tauragės lopšelis-darželis „Ąžuoliukas“ (toliau – lopšelis-darželis) įsteigtas 1971 m. vasario 24 d.

Lopšelis-darželis – savivaldybės biudžetinė įstaiga, tipas – ikimokyklinio ugdymo mokykla. Pagrindinė veiklos rūšis – ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas. Mokymo kalba – lietuvių, mokymo forma – grupinė. Vykdomos švietimo programos: ikimokyklinio ugdymo programa, neformaliojo švietimo programa.

Lopšelio-darželio adresas: Vytauto g. 58, 72247 Tauragė, tel. +370 446 62 692, el. p. info@tauragesazuoliukas.lt, interneto svetainė – www.tauragesazuoliukas.lt

Bendruomenė

Lopšelio-darželio bendruomenę sudaro 252 ugdytiniai su tėveliais, 28 pedagogai, 4 pagalbos specialistai: logopedas, psichologas, specialusis pedagogas, socialinis pedagogas, 15 mokytojų padėjėjų, 5 mokinio padėjėjai ir 7 darbuotojai.

Lopšelj-darželj lanko 1–6 metų vaikai, veikia 15 grupių (iš jų - dvi grupės Taurų skyriuje). Ankstyvojo amžiaus vaikų grupės: „Viščiukai“, „Kiškučiai“, „Mažyliai“, „Žirniukai“ (Taurų skyriaus, nuo 1 m.) ir ikimokyklinio amžiaus vaikų grupės: „Boružės“, „Ežiukai“, „Paukščiukai“, „Varliukai“, „Drugeliai“, „Nykštukai“, „Pelėdžiukai“, „Gandriukai“, „Naminukai“, „Saulutės“, „Giliukai“.

Lopšelis-darželis dirba 10,5 val. per dieną. Grupės formuojamos pagal vaikų amžių. Visi vaikai ugdomi bendrosios paskirties grupėse.

POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ(SI)

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūrio į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:



Vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.

Vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir aplinka.

Saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas.

Lygiavertis dalyvavimas – kiekvienam vaikui sudaromos sąlygos dalyvauti bendrame ugdymosi procese bei padedama įveikti ugdymosi kliūtis.

Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, kiekvienam vaikui užtikrinamos galimybės plėtoti savo prigimtines galias.

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis.

Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją bei pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Vaikų poreikiai

Žaidimo poreikis	Turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, spontaniškai veiklai kurti ir įgyvendinti su draugais sumanytą žaidimo scenarijų.
Saugumo poreikis	Jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia.
Draugysčių poreikis	Jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų.
Komunikavimo poreikis	Dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu, mimika, judesiu, piešiniu ir pan., atrandant veiksmingo bendravimo būdus.
Pažinimo džiaugsmo poreikis	Smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais.
Kūrybinės saviraiškos poreikis	Tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas.
Prigimtinių poreikių lavinimas	Kiekvienas vaikas ugdomi pagal savo poreikius ir galias.



Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Saugi, sveika, pozityvi aplinka.

Rūpestinga, profesionali, bendradarbiaujanti mokytojų, padėjėjų komanda.

Kokybiškas ugdymo(si) procesas.

Individuali kiekvieno vaiko ūgtis.

Modernios, aprūpintos aplinkos.

Vaikai stebi, tyrinėja, puoselėja gamtinę aplinką.

Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti pagalbą, patirti sėkmę.

Ugdymosi aplinkos praplėstos už darželio ribų.

Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima grindžiamas abipusiu supratimu ir atsakomybe, geranoriškumu, pagarba, konfidencialumu, pagalba ir dėmesiu.

Su tėvais (globėjais) tariamasi dėl vaiko ugdymo(si) tikslų, švietimo pagalbos teikimo, vaikų saviraiškos poreikių tenkinimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius.

Pasidalytoji lyderystė, komandinis bendradarbiavimas įgyvendinant iniciatyvas, idėjas, projektus.

Mokytojų, pagalbos specialistų svarbiausi siekiai

Visuminis ugdymas(sis)	Vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos galių harmoningas plėtojimas.
Universalus dizainas mokymuisi	Kiekvieno vaiko įtraukaus ugdymosi sėkmės auginimas. Vaiko žaidimas, kuris yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, plėtojant gebėjimus.
Patirtinė veikla	Vaiko ugdymas(is) veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

Lopšelio-darželio savitumas

Mokytojai, specialistai, darbuotojai, tėvai, kaip viena susitelkusi komanda, siekia kiekvieno ugdytinio sėkmės ir pažangos dermėje su vaiko ugdymo(si) raida.

Kūrybiškai diegiami inovatyvūs ugdymo metodai pagal ESF projekto „Inovacijos vaikų darželyje“ pateiktas idėjas metodiniuose rinkiniuose „Žaismė ir atradimai“, „Ikimokyklinio ugdymo programos gairių“ rekomendacijas.

Lopšelio-darželio pedagogai – kompetentingi, kūrybiški, inovatyvūs, iniciatyvūs, siekiantys nuolat tobulėti, taikantys inovatyvias ugdymo strategijas, skaitmenines technologijas, skleidžiantys gerą darbo patirtį grupių tinkliukų komandose, rajone, respublikoje; nuolat kolegialiai padedantys vieni kitiems, darniai dirbantys darbo grupėse, komandose.

Mokytojai kartu su vaikais kurdami ugdymo(si) turinį ir edukacinius žaismės kontekstus, skatina mažos asmenybės skleidimąsi, aktyvumą, mąstymą, pasitikėjimą savimi, saviraišką, pozityvią savijautą, pažinimo džiaugsmą, spontaniškumą, lyderystę, darnumą su aplinka, bendradarbiaujantį dialogą su tėveliais.

Į darželio bendruomenės veiklas sėkmingai įsitraukia energingi, iniciatyvūs, kūrybiški jaunieji specialistai.

Lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ bendruomenės veikla jau trečius metus iš eilės įvertinama gamtosauginių mokyklų programos svariu apdovanojimu - Žaliaja vėliava už pasiekimus darnaus vystymosi švietimo srityje ir kryptingą įstaigos bei visuomenės aplinkosauginio vaidmens stiprinimą.

Lopšelis-darželis veiksmingai bendradarbiauja su Lietuvos ikimokyklinių ugdymo įstaigų sambūrio „Ažuolynas“ bendruomenėmis, Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklu, yra aktyvus tarptautinės gamtosauginių mokyklų programos, Lietuvos tautinio olimpinio komiteto programos „Olimpinė karta“ narys, plėtoja bendradarbiavimą su rajono ikimokyklinėmis ugdymo įstaigomis kasmet organizuojant rajono saugaus eismo konkursą, suburiant įstaigas ilgalaikio projekto STEAM erdvės kūrimui ir patirtinės veiklos įgyvendinimui „Pasidalinkime draugyste STEAM veiklose“ ir pan.

Lopšelio-darželio bendruomenės atstovai dalyvauja įstaigos savivaldos institucijų veikloje. Bendruomenė nuolat besimokanti, vyksta mokymasis su kitais ir iš kitų dalijantis patirtimi, atradimais, skleidžiant sėkmingą patirtį. Plėtojama refleksyvi kultūra – bendruomenės nariai apmąsto, aptaria savo veiklą, įsivertina, geba pasimokyti iš savo ir kitų patirties, planuoti pažangos pokytį.

Rūpestingų ir atsakingų tėvelių iniciatyvos, idėjos sėkmingai įgyvendinamos ugdymo procese, vykdant tarptautinę gamtosauginių mokyklų programą, sveikos gyvensenos veiklas, tarptautinį kalbinės raiškos projektą „Vaiko kelias į gražią kalbą. Laimingas vaikas“, tėvų komitetui organizuojant tėvų idėjų įgyvendinimo mėnesį „Mes kartu“, socialinio dosnumo akciją „Gera dalintis“, sutelktai dalyvaujant kasmetinėje šeimų bendrystės šventėje

„Džiaugiasi širdelės, kai mes kartu“, STEAM inžinerinio konstravimo darbų parodose, tvarumo ir darnumo akcijose, šventėse ir kituose bendrystės renginiuose.

Buvę lopšelio-darželio ugdytiniai, dabar jau tėveliai, atveda savo vaikučius į kadaisė lankyta „Ažuoliuka“.

Į ikimokyklinio ugdymo programos „Vėjo malūnėlis“ turinį integruojamos programos: sveikatos stiprinimo „Būsiu sveikas ir saugus“, tarptautinė gamtosauginių mokyklų programa, Lietuvos tautinio olimpinio komiteto švietimo programa „Olimpinė karta“, saugaus eismo ir vairavimo programa „Esu saugus, kai žinau“, tarptautinė emocinio ugdymo programa „Kimochis“; projektai: tarptautinis „Vaiko kelias į gražią kalbą. Laimingas vaikas“, respublikinis „Futboliukas“, „Mažųjų žaidynės“, „Sveikatiada“, „Sveikata visus metus“ ir kt.

Lopšelis-darželis „Ažuoliukas“ siekdamas ugdymo proceso kokybės dalyvauja ilgalaikio ESFA projekto „Ikimokyklinio ugdymo gerinimas“ veiklose.

Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa „Vėjo malūnėlis“ parengta remiantis vaiko raidos teorijomis padedančiomis suprasti, kaip auga ir vystosi vaikas:

konstruktyvistinė, nukreipta į pažintinę vaiko raidą ir aktyvų vaiko vaidmenį kuriant savo žinias ir pasaulio supratimą;

sociokultūrinė, kuri akcentuoja visuminės vaiko raidos ir sociokultūrinės aplinkos svarbą, vadina ją pagrindiniu vaiko raidos šaltiniu.

Regiono ypatumai

Tauragės rajone galima rasti daug unikalumo išskirtinai būdingo tik šiam Žemaitijos regionui. Čia tarsi į vieną upę suteka įvairių konfesijų, tautybių žmonių gyvenimo istorija ir papročiai.

Tauragė – ne tik rajono, bet ir svarbiausias regiono pramonės, prekybos, švietimo ir kultūros centras. Tauragės rajono savivaldybė paskelbta Žaliausia savivaldybe Lietuvoje. Tauragė yra vienas iš 100 Europos Sąjungos miestų, patekusių į Miestų misijos programą.

Lopšelis-darželis įsikūręs Tauragės miesto centre. Tokia geografinė padėtis itin palanki supažindinti ugdytinius su mus supančia aplinka: architektūros, kultūros, istorijos, gamtos paminklais, krašto istorija, regiono tradicijomis bei papročiais.

Šalia mūsų įstaigos – evangelikų liuteronų bažnyčia, kuriai 1947 m. švenčiant pirmosios lietuviškos knygos 400 metų jubiliejų, suteiktas Martyno Mažvydo vardas. Greta

lopšelio-darželio Jono Kalvano parkas, kurį puošia Lietuvos himno autoriaus Vinco Kudirkos atminimui skirtas paminklas. Per miestą teka Jūros upė, kurios krantinę puošia medžio skulptūros. Jos primena gyvybingą liaudies kūrybos tradiciją. Kraštovaizdį puošia Jūros upės užtvanka. Tauragės miesto simbolis – Tauragės pilis, kurioje įsikūręs Tauragės krašto „Santakos“ muziejus, organizuojantis edukacijas vaikams. Vaikai ne tik lankosi Tauragės B. Baltrušaitytės bibliotekoje, bet ir organizuoja savo darbų parodas bibliotekos Vaikų skyriuje.

Populiarios vaikų edukacinės išvykos į Tauragės Kultūros centrą, Pagramančio regioninį parką, Norkaičių tradicinių amatų ir etnokultūros centrą ir kt.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės	Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalais, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).
Vaiko ir mokytojo bendro veikimo	Aplinkos, sąveikos kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.
Vaiko raidos ir ugdymo(si) dėmės	Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.
Žaismės	Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas– svarbiausia savarankiška vaiko veikla.
Sociokultūrinio kryptingumo	Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką.
Kontekstualumo	Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose.
Integralumo	Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

Įtraukties	Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.
Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą	Skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.
Reflektyvaus ugdymo(si)	Mokytojas drauge su vaiko emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).
Šeimos ir mokyklos partnerystės	Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja užtikrinant ugdymo(si) dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, bendradarbiaujant su šeima, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, aktyvaus veikimo, mąstymo, kūrybiškumo, saugumo, sveikos gyvensenos, tvarumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Atpažinti ir plėtoti kiekvieno vaiko unikalius ugdymosi poreikius, kylančius iš asmenybės raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų, aplinkos.

2. Ugdyti aktyvią, kūrybišką, žingeidžią, pasitikinčią savimi ir aplinkiniais asmenybę, modeliuojant su ugdytiniais ir šeima ugdymuisi pritaikytus, saugius, įtraukius, lanksčius, prieinamus ir mokymąsi skatinančius ugdymosi kontekstus.

3. Ugdymo procese derinti spontanišką vaiko veiklą taikant patirtinio ugdymo(si) metodus: stebėjimus, tyrinėjimus, eksperimentavimus, konstravimus, vaikų projektus, pažintines išvykas, atradimų stoteles, mąstymo, judriąsias erdves ir kt.) ir pripažįstant žaidimą kaip svarbią ugdymo(si) veiklos dalį.

4. Sudaryti galimybes kiekvienam vaikui patirti ugdymosi sėkmę veikiant įvairiose ugdymo(si) aplinkose, mokytojui vykdant pasiekimų stebėseną kasdienėse žaidimų ir patirtinių veiklų situacijose bei aptariant vaiko ugdymo(si) pažangą ir lūkesčius su tėvais (globėjais).

5. Siekti vaikų ugdymo(si) dermės bei tęstinumo su priešmokyklinio ugdymo programa modeliuojant ugdymą(si) iš vaiko raidos perspektyvos, išskirtinį dėmesį teikiant žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si).

Vaikų pasiekimų plėtotė, vaikų ugdymo(si) turinys ir veiklos įgyvendinamos pasitelkiant penkias ikimokyklinio ugdymo(si) sritis. Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį.

Lopšelio-darželio „Ąžuoliukas“ ikimokyklinio ugdymo programa apima šias vaiko raidą skatinančias visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis ir ugdymo(si) įgūdžius:

Ugdymo(si) sritis	Ugdymo(si) įgūdžiai
„Mūsų sveikata ir gerovė“	„Fizinis aktyvumas“, „Sveika mityba“, „Mano dienos ritmas“, „Kūno švara ir aplinkos tvarka“, „Saugus elgesys“.
„Aš ir bendruomenė“	„Kas aš?“, „Savo emocijų ir elgesio valdymas“, „Aš tarp kitų“, „Žmonės ir bendruomenės“, „Mūsų praeitis, dabartis, ateitis“.
„Aš kalbų pasaulyje“	Žodinės ir nežodinės kalbos supratimas“, „Kalbinė raiška, bendravimo ir komunikacijos gebėjimai“, „Kalbų įvairovės suvokimas ir kalbinės tapatybės formavimas“.
„Tyrinėju ir pažįstu aplinką“	„Mane supantys daiktai“, „Gyvybė“, „Skaiciavimas ir modeliavimas“, „Matematiniai erdvės tyrinėjimai“, „Skaitmeninių technologijų pasaulis“.
„Kuriu ir išreiškiu“	„Žaidimo raiška“, „Muzikos raiška“, „Šokio raiška“, „Dailės raiška“, „Teatro raiška“.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Programoje numatytas ugdymo turinys – tai gairės, leidžiančios pedagogui kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją įvertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą. Ugdymo(-si) būdus ir metodus pedagogai gali laisvai rinktis, lanksčiai, kūrybiškai taikyti siūlomą ugdymo turinį – planuoti veiklą, parinkti ugdomąją medžiagą. Lopšelio-darželio aplinka yra orientuota į vaiką, jo poreikius ir galimybes. Išorinė ir vidinė aplinka yra estetiška ir funkcionali. Ji skatina individualių vaiko kūrybos galių ir saviraiškos pradmenų sklaidą. Kurdami aplinką, pedagogai atsižvelgia į bendruosius vaikų psichinės ir fizinės raidos dėsnius, socialinę, kultūrinę vaiko patirtį, į jo individualumą.

Lopšelio-darželio ugdymo aplinka – ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo(si) tikslų, kai pedagogas padeda vaikui modeliuodamas, keisdamas, turtindamas aplinką ir parinkdamas priemones pagal ugdytinio poreikius.

Lopšelio-darželio lauko erdvėje yra tikslingai įrengtų edukacinių aplinkų vaikams žaisti, stebėti, tyrinėti, eksperimentuoti, aktyviai judėti, lavinti orientaciją erdvėje: žaliasis labirintas, žalioji laboratorija – šiltnamiai, svajonių sodelis, vaistažolių darželis, žydintys krūmai, STEAM lauko laboratorija, relaksinis takas, mąstymo judriosios erdvės, 83 medžiai, sliekų požemis, vabalų namas, veikliosios tvorelės, paukščių stotelės ir kt.

Vaikų emociniam gerbūviui stiprinti, įtraukiamam ugdymui organizuoti įrengtas multisensorinis kambarys su priemonėmis, poilsio kampeliai grupėse.

Vaikų ugdymas(sis) vyksta ir už lopšelio-darželio ribų: J. Kalvano parkas, muziejus, biblioteka, Tauragės STEAM centras, gamtos, kultūros objektai, išvykos- pažintinės edukacijos, veiklos vasaros poilsio stovykloje „STEAM žaismėje“ ir kt.

Lopšelio-darželio aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai ir talkininkai tėvai:

Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas	Lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ugdymo aplinka žadina vaikų emocijas, pagauna dėmesį, panardina į prasmingą vyksmą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Galimybė pasirinkti veiklas ir priemones, siekiant numatyto rezultato, skatina turėti savo ketinimą, idėjų, sumanymų, jų kryptingai ieškoti ir pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi būdus. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje.
Žaismės kontekstas	Kasdienių veiklų žaismingumas, kuriant džiaugsmo, nuostabos potyrius tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant. Kontekstas atliepia vaiko žaismingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Eksperimentuojama veikimu tuščioje ir daiktinėje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, mintyse. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti, priimamos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį, įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus.
Judraus patirtinio	Skatina vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį judrumą, didina judraus mokymosi galimybes. Įdomias, prasmingas ugdymosi situacijas kuria

ugdymosi kontekstas	dialogiška vidaus ir lauko aplinkų jungtis, įrangos mobilumas, pritaikymas tyrinėti judesį, judriais būdais dalyvauti visų ugdymosi sričių veiklose. Panaudojama natūrali, sukurta ir priemonėmis papildyta gamtinė aplinka, modeliuojamos vaikus judėti skatinančios iššūkio, saugios rizikos edukacinės erdvės, ugdymui(si) viduje ir lauke.
Kultūrinių dialogų kontekstas	Aplinka yra erdvė nuolatinėms sąveikoms bei reiškiniams patirti, pažįstant šeimos, grupės, kaimynystės, regiono, šalies, pasaulio kultūrinius ypatumus ir vertybes. Įstaigos/grupės aplinkoje susipažįstama su papročiais, tradicijomis, kurios ugdo pozityvų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą.
Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas	Atliepia prigimtinių vaikų smalsumą, įtraukia juos į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus. Kuriamas kontekstas kupinas žaismės, atviras iššūkiams, jame daug laisvės vaiko spėliojimams, atsakymų į savo keliamus klausimus paieškomis, tyrinėjimu grindžiamiems sprendimams. Įrengtos vidaus ir lauko edukacinės erdvės, lauko tyrinėjimo laboratorijos: žaliasis labirintas, svajonių sodelis, STEAM lauko laboratorija, žalioji laboratorija šiltnamio, sliekų požemis, vabalų viešbutis, relaksinis takas, judriosios mąstymo ir orientacijos erdvės, kuriose yra tyrinėjimo objektų, priemonių ir medžiagų, STEAM veiklų, vaikų stebinių fiksavimo priemonių – tai padeda vaikams įsitraukti į ilgalaikius stebėjimus, patirti aplinkos objektų ir reiškinių įvairovę.
Kalbų įvairovės kontekstas	Kuriamos ir palaikomos aplinkos sąlygos, skatinančios plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui. Kuriant kontekstą pasinaudojama grupėje esama kalbų įvairovė, skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis, kalbų pasaulio pažinimą papildančiomis ir kalbą ugdančiomis vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis, taip pat kasdienėmis komunikacinėmis situacijomis.
Realių ir virtualių aplinkų kontekstas	Praplečiami realybės kontekstai alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis patirti ir pažinti, plėtoti vaikų skaitmeninį sumanumą, informatinį mąstymą (planšetiniai kompiuteriai, edukaciniai robotukai, vaizdo, garsinės priemonės ir pan.). Kuriami realios ir virtualios aplinkos sąveikomis grindžiami kontekstai, aplinkas saikingai ir saugiai papildant skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga, prioritetą teikiant patirtiniam realių objektų ir reiškinių tyrinėjimui, kūrybiškumui. Skaitmeninėmis priemonėmis, vaizdo ir garso technologijomis kuriamos galimybės vaikams realioje aplinkoje pamatyti plika akimi nematomus procesus ar reiškinius, perkelti realios aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę, tyrinėti, spręsti problemas, įveikti iššūkius.
Kūrybinių dialogų kontekstas	Modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai patiria kūrybos laisvę, išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius. Aplinkų estetika ir įvairovė kuria prielaidas vaikams tyrinėti kūrybinės raiškos galimybes, išbandyti daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybinę

	idėją ar išspręsti problemą, pasirinkti alternatyvias raiškos priemones, improvizuoti, kurti. Dinamišką kūrybos procesą palaiko mokytojas kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti.
--	---

Ugdymo(si) metodai

Ugdymo(si) metodai, būdai, formos ir priemonės taikomi atsižvelgiant į vaikų amžių, poreikius, gebėjimus, ugdymo tikslą ir uždavinius. Vaikai savo patirtį kaupia žaisdami, veikdami, tyrinėdami, eksperimentuodami ir bendraudami, veikdami komandoje. Veikla organizuojama visai vaikų grupei, grupei arba individualiai.

Žaidimų metodas, kaip vaiko raidos šaltinis, ugdymosi būdas bei pagrindinė veikla: vaidmeniniai, didaktiniai, socialiniai, naratyviniai (žaidimo ir pasakojimo sujungimas į visumą), siužetiniai, liaudies, muzikiniai, judrūs, stalo, interaktyvūs (interaktyvios grindys, planšetiniai kompiuteriai, multimedia, edukaciniai robotukai) ir kt.

Projektų metodas yra aktyvaus, patirtinio ugdymo(si) metodas, skatinantis ugdymo turinio ir metodų kaitą lanksčiai integruojant ugdymo sritis, turinį į vaiko gyvenimui ir ugdymui reikalingų kompetencijų plėtojimą.

STEAM metodas – integralus, į kompleksišką tikrovės reiškinių pažinimą, pritaikymą ir problemų sprendimą orientuotas metodas, paremtas vaikų kūrybiškumo skatinimu. Taikant STEAM metodą vaikų gebėjimai yra lavinami gamtos mokslų, matematikos, meno, technologijų, inžinerijos srityse. *STEAM* veiklų metu vaikai tyrinėja, kuria, samprotauja, kelia problemas, ieško būdų joms spręsti, išbando čia ir dabar naujas idėjas, kaip veikia fizinis, socialinis, biologinis pasaulis. Pedagogas – pagalbininkas, konsultantas.

Pažinimą skatinantys metodai: stebėjimas, tyrinėjimas, eksperimentavimas, atradimai, refleksija skatina vaiką aktyviai veikti, patirti atradimo džiaugsmą, organizuoti, kaupti patirtį, mokytis daryti išvadas.

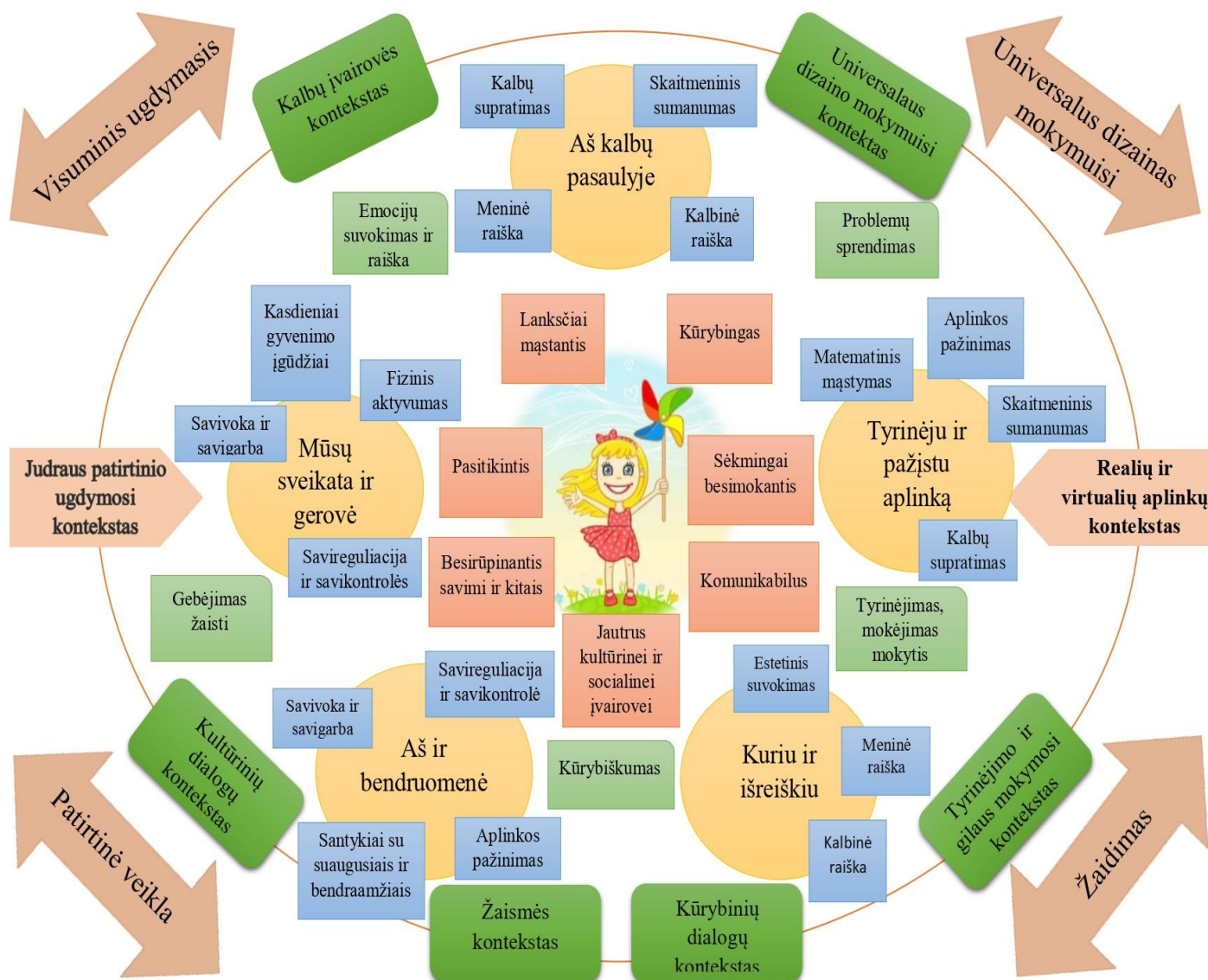
Vaiko saviraišką ir kūrybiškumą skatinantys metodai: stebėjimas, idėjų, minčių saviraiška, kūryba, pokalbis, kūrybiniai projektai, parodos, žaidimų improvizacija, inscenizacija, kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika; meno, šviesos, spalvų terapija, muzikos, ritmo, šokio; skaitmeninės technologijos, edukacijos ir kt.

Emocinį ir socialinį ugdymą skatinantys metodai: pokalbis, diskusija, situacijų aptarimas, stebėjimas, analizavimas, susitarimai, vaidmenų žaidimai, literatūros kūrinių skaitymas, veiklos multisensoriniame kambaryje, projektinė veikla, edukacijos, išvykos ir kt.

Ugdymo(si) strategijos – universalus dizainas mokymuisi, žaidimas, patyriminės veiklos, projektų, mokymosi veikiant, reflekttyvaus ugdymo(si), pasiekimų stebėseną ir pažangos planavimas.

Ugdymo(si) turinys orientuotas į harmoningą asmenybės vystymąsi kūrybiškai integruojant sveikos gyvensenos, gamtosaugos, saugaus eismo, olimpinės, STEAM mokslų idėjas, gerbiant vaiko pasirinkimą, įsiklausant į vaiko spontaniškus pasiūlymus, idėjas, tenkinant svarbiausius vaiko poreikius, stiprinant prigimtinius gebėjimus.

Ugdymo(si) proceso organizavimo modelis



UGDYMO SI SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

UGDYMO SI KONTEKSTAI. PEDAGOGO VAIDMUO, STRATEGIJOS, METODAI, BŪDAI.

Plėtojant ugdymo sritį „Mūsų sveikata ir gerovė“ pedagogo vaidmuo yra ypač svarbus, kaip skatinančio vaikų sveikatą ir gerovę. Pedagogas veikia kaip įkvepiantis pavyzdys: pats aktyviai judėdamas, valgydamas sveiką maistą, rūpindamasis aplinka, palaikančiai bendraudamas – taip motyvuodamas vaikus sekti jo pavyzdžiu.

Mokytojas, pritaikydamas veiklas prie vaikų poreikių ir gebėjimų, leidžia jiems veikti savo tempu ir mokytis vieniems iš kitų.

Patirtinis mokymasis yra esminė strategija, kurioje vaikai įsitraukia į praktines užduotis, eksperimentus ir žaidimus, skatinančius jų smalsumą ir kūrybiškumą. Žaidybiniai metodai, praktinės užduotys, tyrinėjimas ir interaktyvios veiklos padeda vaikams įtvirtinti sveikos mitybos, asmens higienos ir saugaus elgesio įgūdžius.

Ugdymosi procesas apima įvairius kontekstus: universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų bei kūrybinių dialogų kontekstus, kurie visi kartu kuria prasmingą ir įtraukiantį ugdymosi procesą, skatinantį vaikų fizinį aktyvumą, sveikatą, kūrybiškumą ir socialinį - emocinį vystymąsi.

UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI <i>Tiksliai, koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.</i>	
PASIEKIMŲ SRITYS <i>Fizinis aktyvumas, savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė, emocijų suvokimas ir raiška, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, žaidimas, mokėjimas mokytis.</i>	
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „FIZINIS AKTYVUMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
<i>Vaikai šliaužia, ropoja, keturpėsčiomis pralenda pro kliūtį, įsikibę atsistoja, atsitūpia, pasilenkia, pratinasi išlaikyti kūno pusiausvyrą ir tobulina savarankišką</i>	<i>Vaikai bėgioja, landžioja, šokinėja nuo paaukštinto, nuo vienos kojos ant kitos, į tolį, į aukštį, laipioja kopėtelėmis, važiuoja</i>

vaikščiojimą saugioje aplinkoje bei įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami, peršokdami). Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus juda keisdami kryptį. Lipa laiptais pristatomuoju žingsniu. Tikslingai siekia daikto, jį pačiumpa ir laiko saujoje, nykščiu ir smiliumi suima smulkų daiktą, perima daiktą iš vienos rankos į kitą, deda vieną ant kito. Rankos judesius seka akimis. Pasuka riešą, apverčia plaštaką aukštyn, žemyn, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, uždeda, įdeda ir išima daiktą, atsuka detales, ploja rankomis. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.	paspiriamomis priemonėmis, meta, gaudo, ridena, spiria kamuolį. Kelias sekundes pastovi ant vienos kojos, ritmiškai eina, bėgdami keičia kryptį ir greitį neprarasdami pusiausvyros, bėga į kalniuką, nuokalnėn, sustoja pagal signalą, laiptais lipa pakaitiniu žingsniu, juda įvairiomis kryptimis – pirmyn, atgal, į šonus, atbulomis, vingiuodami. Išbando įvairiusėjimo būdus - aukštai keldami kojas, pritūpę, pasistiebę, ant kulnų, pristatomu, kryžminių, plačiu žingsniu. Tyrinėja, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoja, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami vaikai lavina pagrindines fizines savybes: vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą. Veikdami ribotame plote pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami judriuosius, komandinius žaidimus, vaikai mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti. Juda koordinuotai, orientuojasi erdvėje, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Atsega ir užsega sagas, atitraukia ir užtraukia užtrauktuką, įpila vandens į piltuvėlį. Taisyklingai laiko ir valdo pieštuką, žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais. Pastato aukštą statinį, išlaikantį pusiausvyrą. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Kuria įvairias konstrukcijas.
UGDYMO SI ĮGŪDIS „SVEIKA MITYBA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Ragauja įvairaus skonio, kvapo ir konsistencijos maistą, skirtingais būdais paruoštas daržoves, vaisius. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš	Įvardija sveikų ir ribotinių maisto produktų pavyzdžių. Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip

puodelio, pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Kartu su suaugusiuoju ruošia maistą – trupina, mirko, laužo. Vaikas žiūrinėja paveikslėlius, žaidžia kortelėmis, varto knygeles su maisto produktais. Nuolat ragaudamas, girdėdamas maisto produktų pavadinimus kaupia žodyną. Kasdienio valgymo metu mokosi savarankiškai valgyti, naudotis ir pasirinkti stalo įrankius maisto valgymui.	jis atsiranda ant mūsų stalo, iš maisto produktų muliažų ar kortelių sudėlioja meniu. Žaidžia vaidmeninius žaidimus – plauna, pjausto, sveria, maišo, plaka, verda, ragauja maisto produktus, pavadina, apibūdina, kuria patiekalų receptus. Susipažįsta su įvairiais skoniais, vertina – skanu, neskanu, pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Aiškinasi apie vandens naudą, stengiasi dažnai atsigerti, įvairiais ženklais žymisi kiek išgėrė. Vaikai sužino, kodėl negalima valgyti įtartinais kvėpiančio, kito žmogaus nebaigto valgyti, gyvūno aplaižyto maisto. Vaikai mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. Mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekdami estetinio įspūdžio, tinkamai naudojasi stalo įrankiais. Klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, mokosi gerbti ir vertinti maistą užauginusių žmonių darbą.
UGDYMO SI ĮGŪDIS „MANO DIENOS RITMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Žino savo dienos ritmą, atpažįsta kūno ženklus, rodančius, kad kūnui reikalingas poilsis.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai, mokytojo padedami, ugdosi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautimą. Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienos tvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.	Vaikai patys sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dienų ritmą su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos). Pažymi ryte paveikslėliais, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptardami kaitos priežastis. Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio (kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą ir pan.). Iš skaitomų pasakojimų, istorijų ir patys

	išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas ar sunkias mintis. Vaikai išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus: judėti pagal greito ir lėto tempo, aktyvumą žadinančią ar raminančią muzikos melodiją.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „KŪNO ŠVARA IR APLINKOS TVARKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Rūpinasi savo kūno švara	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Kūno ženklais, balsu parodo ar pasako, kad nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, veidą, išpučia nosį; bando pats nusirengti striukę, nusimauti kelnės, apsiauti ir nusiauti batus, bando tvarkingai juos padėti. Savarankiškai arba padedami suaugusiojo padeda į vietą žaislus, rūšiuoja daiktus.	Vaikai asmens higienos įpročius formuojasi stebėdamas suaugusiojo pavyzdį, klausydami grožinės literatūros kūrinių, pasakojimų apie sveikatai pavojingus virusus, bakterijas, atlikdami eksperimentus, tyrinėdami iliustracijas, informacinius tinklapius. Diskutuoja, žaisdami kuria estetiškos, patogios aprangos, aplinkos modelius. Imasi iniciatyvos tvarkant ne vietoje paliktus daiktus. Mokosi atliekų rūšiavimo. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Padedamas ar savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „SAUGUS ELGESYS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Rodo pradinius saugaus elgesio įgūdžius, žino kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai drauge su suaugusiuoju mokosi: saugiai žaisti, atsargiai elgtis su supančiais daiktais, saugoti save, neužgauti kitų; pasivaikščiojimų metu būti kartu su visais;	Supranta, kodėl nesaugu kalbėtis, eiti, važiuoti su nepažįstamu žmogumi, ar ką nors iš jo imti. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus, suabejojęs apie tai pasako suaugusiajam, kuriuo pasitiki.

<i>saugiai perlipti per slenkstį, laiptelius.</i>	<i>Geba paaiškinti, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį.</i> <i>Vaikai mokosi pažinti šviesoforo spalvas ir kelio ženklus. Lopšelio-darželio saugaus eismo aikštelėje mokosi su dviratukais saugiai vairuoti pagal kelio ženklus ir eismo taisykles, žino apie saugumo priemones –šalmus, atšvaitus, liemenes, saugos diržus. Saugaus eismo žaidimų metu ar išvykose laikosi saugaus elgesio taisyklių.</i> <i>Pakomentuoja matytas saugaus elgesio gatvėje situacijas, taisykles.</i> <i>Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus, mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų.</i> <i>Supranta, kodėl miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų, grybų.</i> <i>Žino, kad miške turi būti šalia suaugusiojo; žino, kad bristi į vandens telkinį ar lipti ant ledo jam užšalus galima tik būnat kartu su suaugusiuoju.</i> <i>Žino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.</i> <i>Geba paaiškinti saugaus elgesio su elektriniais, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas.</i> <i>Paašškina, į ką kreiptis iškilus pavojui namuose, pasimetus parduotuvėje, pasiklydus, žino kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimėi. Žino pagalbos telefono numerį.</i>
UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“ UGDYMO(SI) KONTEKSTAI. PEDAGOGO VAIDMUO, STRATEGIJOS, METODAI, BŪDAI. Pedagogas siekdamas skatinti vaikų savivoką, savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją, socialinį ir kultūrinį supratimą palaiko jautrius ir pastovius emocinius ryšius su vaiku, veikia ir bendrauja kaip elgesio modelis, kurdamas vaikams aktualų turinį bei veiklas, padedančias pažinti ir suprasti save bei savo vietą tarp kitų. Mokytojo strategijos apima individualizuotą požiūrį, leidžiantį vaikams rinktis įvairius veiklos būdus ir priemones pagal jų poreikius bei gebėjimus. Patirtinis mokymasis per žaidimus, eksperimentus ir praktines užduotis padeda vaikams išmokti valdyti savo elgesį, užmegzti draugystes ir geriau suprasti bendruomenę.	

Pedagogas skatina dialogą, bendradarbiavimą ir dalinimąsi patirtimi, kuria emocinį saugumą ir jautriai reaguoja į vaikų poreikius.

Pedagogo vaidmuo apima kūrybinių dialogų ir žaismės palaikymą, skatinant kasdienį veiklų žaismingumą, džiaugsmą bei nuostabą, tyrinėjant, eksperimentuojant ir dalinantis potyriais. Judrus patirtinis ugdymasis, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės kontekstai ir virtualių bei realių aplinkų sąveikos yra būtini kuriant dinamišką, įtraukiantį ir kūrybišką ugdymo(si) procesą.

Pedagogas sudaro sąlygas vaikams savarankiškai įgyvendinti savo sumanymus, inicijuoja bendrus žaidimus ir veiklas, empatiškai reaguoja į kitų poreikius ir kuria prasmingas sąveikas, leidžiančias vaikams mokytis vieniems iš kitų ir atrasti savo vietą bendruomenėje.

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“ ESMINIAI GEBĖJIMAI

Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis. Įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, laikosi tvarkos ir susitarimų. Bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas ar mergaitė. Supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, lopšelio-darželio bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

PASIEKIMŲ SRITYS

Savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.

UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „KAS AŠ?“

VERTYBINĖ NUOSTATA

Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus

UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
<i>Vaikai, padedami suaugusiojo, sekdami jo pavyzdžiu, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos.</i> <i>Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš</i>	<i>Vaikai patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui.</i> <i>Pasikeitus dienos ritmui, įvykus netikėtam įvykiui, sulaukus netikėto kito vaiko reagavimo, mokosi valdyti pokyčių situacijoje</i>

suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus. Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi įžvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, surasti kompromisą). Natūraliai stebi ir tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Žaidžia savireguliaciją ugdančius žaidimus, savarankiškai išbando naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukia į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikosi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių, susitarimų ir tvarkos. Išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, netinkamo elgesio slopinimo, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Pradeda kelti paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia, susidūrę su kliūtimis, keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi įveikti problemas, kreipiasi pagalbos ir ją priima. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. Aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo įstaigoje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai. Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „AŠ TARP KITŲ“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai ugdosi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką	Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariaisi. Vaikai išbando pačių bendraujant atrastus, iš

<i>jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus.</i> Žaidinami, matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas. Kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu). Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamas bendrai.	suaugusiųjų sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Piešdami save ir kitus, matuodamiesi, lygindami akių, plaukų spalvą, kalbėdamiesi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, kartu žaisdami ar kurdami bendrus darbus, švęsdami šventes, tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. Mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Tyrinėja būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Vaikai mokosi išklausyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Veikdami kartu grupelėje apsvarsto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „ŽMONĖS IR BENDRUOMENĖS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA	
Gerbia kitus. Bendrystės su šeima ir grupe jausmas.	
ŽMONIŲ ĮVAIROVĖS SUPRATIMAS	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai akivaizdūs. Vaikai natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienose lopšelyje-darželyje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų	Mokosi pajauti, suprasti žmonių panašumus ir įvairovę tyrinėdami, žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje (namų, lopšelio-darželio, miesto) aplinkoje gyvenančiais žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinius, žaidimus, dailės darbus, keliones. Vaikai atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo

<i>pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas.</i> Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.	<i>būdus gyvai ir nuotoliu. Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; mano ir kitų ugdymo įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys;</i> Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais. Vaikai sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą. Dalyvauja veiklose, kurios siejamos su savo grupės, šeimos, miesto, aplinkos saugojimu ir tvarkymu.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „MŪSŲ PRAEITIS, DABARTIS IR ATEITIS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA	
Siekia suprasti laiko tėkmės etapus.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.	Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Išbando (jei prieinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buities darbų, keliavimo būdų ir priemonių. Dalyvaudami tradicinėse ir valstybinėse šventėse, klausydamiesi skaitomų istorinių pasakojimų, lankydamiesi muziejuje, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįsles, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.).

	Aiškinasi, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda keletą informacijos šaltinių. Vaikai su grupės mokytoju kalbasi, ką mums pasakoja skirtingi informacijos šaltiniai ir kartu kuria praeities, dabarties, ateities paveikslus, laiko juostas. Atranda ir tyrinėja juos dominančias istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir pan.
--	--

UGDymo(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“
Ugdymosi kontekstai. Pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai.

Pedagogo vaidmuo ugdymo(si) srityje „Aš kalbų pasaulyje“ yra esminis, nes mokytojas kuria vaikams tinkamą ir stimuliuojančią aplinką, skatina jų aktyvų dalyvavimą ir padeda plėtoti kalbinius gebėjimus.

Pedagogas, taikydamas kūrybingą aplinkos kūrimą, skatina įvairias ugdymo(si) veiklas, pavyzdžiui, kalbos kampelius, žaliąsias edukacines, patirtinių žaidimų erdves, kuriose vaikai gali eksperimentuoti ir tyrinėti.

Pedagogo modeliuojamos ir siūlomos įdomios ir aktualios veiklos, žaidybinės situacijos, žadinančios prigimtinių vaikų smalsumą, domėjimąsi, skatina ugdytinių emocinį įsitraukimą į bendravimo ir bendradarbiavimo procesus.

Skatinant įsitraukimą naudojamos žaidybinės situacijos ir kalbiniai žaidimai: lėlių teatro pasirodymai ar vaidmenų žaidimai, kurie sužadina vaikų prigimtinių smalsumą ir emocinį įsitraukimą.

Dialogiškas ugdymo procesas apima aktyvų dalyvavimą dialoguose, diskusijose ir problemų sprendimo veiklose, kur mokytojas užduoda atvirus klausimus ir skatina vaikus išsakyti savo nuomonę bei ją argumentuoti.

Patirtinis mokymasis yra skatinamas kuriant situacijas, kuriose vaikai gali savarankiškai taikyti įgytas žinias ir įgūdžius: projektinės veiklos, STEAM, gamtos stebėjimai, tyrinėjimai. Taikant žaidimų pedagogiką, mokytojas naudoja žaidimus, kurie lavina kalbinius įgūdžius, socialinius gebėjimus ir kūrybiškumą.

Vizualinės ir sensorinės priemonės, tokios kaip paveikslėlių knygos ar vaizdo medžiaga, padeda gilinti kalbos supratimą ir raišką.

Individualizuotas požiūris leidžia pedagogui pritaikyti veiklas kiekvieno vaiko poreikiams ir gebėjimams, užtikrinant, kad visi jaustųsi įtraukti ir motyvuoti.

Refleksija ir grįžtamasis ryšys padeda vaikams suvokti savo pažangą ir skatina tolesnį mokymąsi, nes mokytojas reguliariai skatina vaikus reflektuoti apie savo mokymosi patirtis ir pasiekimus.

Pedagogas, taikydamas šias strategijas ir metodus, sukuria kontekstus, kur vaikai gali efektyviai ugdyti savo kalbinius gebėjimus, plėsti žinias ir lavinti kritinį mąstymą bei kūrybiškumą.

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemonės, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	
PASIEKIMŲ SRITYS Kalbų supratimas, kalbinė raiška, skaitmeninis sumanumas, meninė raiška, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.	
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „ŽODINĖS IR NEŽODINĖS KALBOS SUPRATIMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižyminčią aukštesniu balso tonu, ryškia emociinga intonacija. Vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis. Reaguoja išgirdę mokytojo kreipimąsi, kalbinamą, klausinėjamą, prašymą. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. Jie supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienvakarės susijusius paaiškinimus. Aktyviai plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus, padedami kalbinančiojo veido išraiškos ir gestų. plėtoja nežodinės kalbos suvokimą, kai kalbą lydi kūno kalba (žvilgsnis, šypsena, gestai, palietimas, apkabinimas). Stebėdami mokytojo reakcijas, jo veido išraišką, kūno judesius, balso toną, intonaciją, vaikai pradeda naudoti šias nežodinės kalbos priemones komunikuodami su kitais suaugusiais ir bendraamžiais.	Aktyviai įsitraukdami į bendravimą su mokytoju ir kitais vaikais veiktis, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, atranda žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žaisdami mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Žodinės kalbos supratimą ugdosi dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. Susieja išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu. Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. Atpažįsta gestus, mimikas ir į jas reaguoja žodine arba nežodine raiška, demonstruodami augantį kritinį mąstymą, ką mato ir girdi. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. Vaikai kopijuoja ženklus ar

Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, vaikai simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose. Ugdosi vaizdinės informacijos suvokimą, dalyvaudami veiklose, kuriose naudojamos skirtingų formų, spalvų, dydžio priemonės, simboliniai ženklai, vartamos bežodės paveikslėlių knygelės ir knygos su atskirais žodžiais bei tekstais. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, greitai mokosi naujų žodžių.	nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties. Kartu su mokytoju varto knygeles, žaidžia kortelių žaidimus. Domisi ir supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.), suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas). Vaikai imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, kad raidės turi savo pavadinimą bei grafinę raišką. Susipažįsta su kitais rašytinės raidės būdais.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „KALBINĖ RAIŠKA, BENDRAVIMO IR KOMUNIKACIJOS GEBĖJIMAI“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauja su kitais, išreiškia savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Aktyviai bendrauja verksmu, gestais, mimika, išreikšdami savo emocijas ir socialinio kontakto poreikį, seka akimis asmenį, kuriam adresuota jų kalba. Mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos kitam. Vaikai į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus. Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus.	Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Pradeda vartoti vis sudėtingesnės sandaros žodžius ir retesnes gramatines struktūras dalyvaudami ilgesniuose, įvairesnės tematikos mokytojo ir bendraamžių inicijuojamuose pokalbiuose. Vaikų kalba turtėja, jų kalbinė raiška sudėtingėja, jiems klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju. Aktyviau kalba, ieško būdų, kaip aiškiau išreikšti mintį, kai mokytojas dėmesingai bendrauja, parodo, kad vaikus suprato, papildo ir pratęsia vaikų mintis. Vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniiais, formuluoja klausiamuosius sakinius (Kada..?, Kur..?, Kaip..?), kuria naujus žodžius

	pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. Kalba sau, kitiems, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, nurodo kartais laikydamiesi elementarių kalbinio etiketo normų. Mokosi kelti klausimus, žodinę raidą papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Bendravimo gebėjimus ugdosi kartu su suaugusiuoju ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotykį, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Bendrauja natūraliai, prisitaiko prie bendravimo situacijos, aktyviai komunikuoja siekdami savo tikslų, o nesuprasti, palaikomi mokytojo, pakartoja, paaiškina tai, ko nori, tikisi. Įsitraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. bando susikalbėti su kitakalbiais vaikais ar suaugusiais. „Rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais. Mokydami rašinėti, vaikai veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“ gamtos gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, stato ir konstruoja simbolius, raides. Rašinėjimai, raidėmis, piešiniais pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams. Piešiniuose, po darbėliais rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius.

UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „KALBŲ ĮVAIROVĖS SUVOKIMAS IR KALBINĖS TAPATYBĖS FORMAVIMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
<i>Domisi skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis.</i> <i>Varto knygeles, parašytas įvairiomis kalbomis, klausosi garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis.</i>	<i>Mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę</i> <i>žaisdami</i> vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. <i>Siekdami</i> suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, gestus, mimikas, aplinkos objektus.
UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĖJUSIU APLINKĄ“ UGDYMOSI KONTEKSTAI. PEDAGOGO VAIDMUO, STRATEGIJOS, METODAI, BŪDAI. Pedagogo vaidmuo ugdymo(si) veikloje apima kontekstų, kurie žadina vaikų prigimtinių smalsumą, kūrimą. Mokytojai skatina vaikų domėjimąsi aplinkos objektais ir reiškiniiais, pasitelkdami įvairius metodus, kaip stebėjimas, eksperimentavimas, skaitmeninės technologijos ir kūrybinės veiklos. Pedagogai siekia, kad ugdymo(si) veiklose būtų subalansuotas vaikų savarankiškas žaidimas ir struktūruota veikla pagal taisykles. Mokytojo vaidmuo yra palaikyti vaikų pastangas aiškinti savo veiksmus, rasti argumentus ir lanksčiai taikyti įgytą patirtį naujose situacijose. Strategijos ir metodai apima personalizuotą, savivaldų, dialogišką, judrų, tyrinėjantį, kūrybinį ir reflektuojantį ugdymą(si). Tai skatina vaikus patirti ir suprasti aplinką visais pojūčiais, gilinti supratimą ir plėtoti gebėjimus.	
UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĖJUSIU APLINKĄ“ ESMINIAI GEBĖJIMAI Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, seką, vietą ir judėjimo kryptį. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas. Aktyviai tyrinėja gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	

PASIEKIMŲ SRITYS

Aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, kūrybingumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.

UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „MANE SUPANTYS DAIKTAI“

VERTYBINĖ NUOSTATA

Nori suprasti ir pažinti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)

Atranda daiktus, pažįsta ir atpažįsta pojūčiais: lytėjimu, uosle, rega, skoniu.

Vaikai pagal pojūčius gali suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą.

Vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami. Domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais.

Rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones, dėlioja nesudėtingas dėliones.

Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, knygos, kamuoliai, baldai ir kt.) turi požymius (dydis, spalva, forma ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, lengvos – sunkios).

UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)

Rūšiuoja daiktus pagal du požymius. Daiktus skirsto į kategorijas pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą.

Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti.

Vaikai bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję.

Vaikai daiktus pažįsta juos stebėdami, palygindami, grupuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami.

Ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas.

Mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę. Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų ir nuo kitos rūšies daiktų.

Apžiūrinėdami iš visų pusių, liesdami, uosdami, vaikai atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, formą, tekstūrą, kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą.

Pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (planas).

Daiktų dydį tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu.

Stebėdami aplinkos daiktus, suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdomi savarankiškumą, supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje.

Pastebi daiktų seką eidami į lopšelj-darželį, kur nors važiuodami (šviesoforas, kelio ženklai, perėja ir pan.).

Išbando įvairius daiktus, įrankius. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdomi nuostatą tausoti daiktus.

Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstukų, stebi vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai.

	Lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais, padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką. Naudojasi išmaniaisiais daiktais, aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „GYVYBĖ“	
VERTYBINĖ NUOSTATA	
Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)	
Stebi, tyrinėja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis. Sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. Dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminius gyvūnus. Stebi gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose. Gyvūnus vaikai atpažįsta iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja gyvūnų balsus, būdingus judesius. Stebi kieme sutiktus gyvūnus. Aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai, per rūpinimąsi gyvūnais ugdomi pagarba gyvajai gamtai. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę, aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai skirtingu paros metu, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Stebi lopšelio-darželio augalus, vaismedžius, medžius, krūmus, fiksuoja vienmečių augalų gyvenimo ciklą, medžių metų ciklą. Skirtingais metų laikais vaikai stebi būdingus gamtos požymius: pildo metų gamtos kalendorių, sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtą ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebi metų laikų pokyčius, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu. Supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo. Atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo – guma, spyruoklė, trinties – vieni batai slysta, kiti – ne), energiją (elektros energija, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, nuožulnioji plokštuma), magnetizmą. Žaisdami su žaislais, daiktais ar priemonėmis (spaudomas sensorinis kamuoliukas, guma ir pan.), vaikai tyrinėja tamprumo reiškinį – daiktus spaudžia, tempia, stebėdami, kaip keičiasi, deformuojasi jų forma, tačiau atleidus jie vėl grįžta į pradinę padėtį.	

<i>Trintį vaikai patiria, kai paleidžia mašinytę nuožulniaja plokštuma ir stebi, kiek toli ji nuvažiuoja skirtinga „kelio danga“ (lygiomis grindimis, kilimu).</i> Energiją tyrinėja, eksperimentuodami su žaislų judėjimu: naudoja žaislus, varomus elektros (baterijos) energija, patys pastumia ar traukia žaislą, suprasdami, kad jį išjudino žmogaus energija. Eksperimentuoja, kokius daiktus magnetas traukia, atkreipia dėmesį, kad magnetas turi du polius, pastebi, kad kartais poliai ne traukia vienas kitą, o stumia. Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: vandenį užšaldo į ledą, tirpina ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauja apie vandens būvius ir ko reikia, kad jie keistųsi. <i>Eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs.</i> Pastebi, kad vieni daiktai plūduriuoja, kiti – skęsta, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinasi priežastis, bando formuluoti išvadas.	
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „SKAIČIAVIMAS IR MODELIAVIMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.	
ATRANDU SKAČIUS IR SKAČIAVIMO BŪDUS	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ) Stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos). Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki penkių neskačiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Sampratą apie įvykių prigimtį, objektų požymius ir jų reiškimąsi aplinkoje vaikai įgyja palaipsniui. Vaikai iki 3 metų pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (įjungus jungiklį – žaislas pradeda judėti). Vaikai ugdosi suvokimą, kad įvykis pastovus, žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks).	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI) Vaikai skaičiuoja pridedant po vieną pasitelkus daiktus, rankų pirštus. Mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (skaitmenis, piešinius). Skačiavimo užduotis vaikai atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais. Pradedama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus 10-ies ribose. Įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal. Vaikai taiko praktinius matematinius veiksmus. Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Dalyvaudami žaismingose kūrybinėse veiklose, vaikai mokosi objektų kiekį grupėje apibūdinti kaip pakankamą, per didelį, per mažą tikslui pasiekti ar užduočiai atlikti (dalintis obuoliais, sudaryti komandas). Savo aplinkoje vaikai neformaliai įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą. Mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas, pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi

	matematiniai procesai: „Manau, kad...“; <i>Tai tiesa (netiesa), nes...“; „Tai man primena...“; Galėčiau padaryti dar ir taip...“ ir pan.).</i> 3–6 metų vaikai supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą. Vaikai mokosi kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. Vaikai įsitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. Stebėdami mokytoją, jo kalbinami, mokosi piešinyje, diagramoje ar scheme pavaizduotus duomenis suprasti, apibūdinti ir interpretuoti. Drauge su mokytoju vaikai svarsto, diskutuoja, kas būtų, jeigu apklausoje dalyvautų kiti vaikai, jei duomenys apie stebimą įvykį būtų fiksuojami kitu laiku. Kartojant eksperimentus ir apklausas, vaikai pradeda suprasti, kad šalia įprastų, iš anksto nuspėjamų įvykių, esama ir atsitiktinių. Įsitraukia į žaidimus, kurių baigties iš anksto nuspėti neįmanoma. Tinka žaidimai su metamu kauliuku, loterijos bilietais, kuriuos žaidžiant nebūtinai laimima. Žaisdami ir stebėdami vaikai pradeda suprasti, kad ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „MATEMATINIAI ERDVĖS TYRINĖJIMAI“	
VERTYBINĖ NUOSTATA	
Domisi ir noriai mokosi matematikos, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Ugdytiniai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Vaikai kalbinami suaugusiųjų, supranta, ką reiškia „pilnas“ ir „tuščias“. Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Džiaugiasi drauge su mokytoju ir kitais vaikais atirasdami vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti.	Vaikai įsitraukia į suaugusiųjų inicijuotas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį, plotį, aukštį arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus: naudoti smulkesnius daiktus kaip matavimo priemonę didesniems daiktų dydžiams įvertinti. Naudoti trečią daiktą kaip tarpininką dydžiams palyginti. Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą.

Daiktų ilgį (plotį, aukštį) palygina netiesiogiai, daiktus sugretindami. Daiktų mases palygina daiktus kilnodami. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus. Natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Reaguoja į tokią daiktų savybę kaip spalva, forma. Kaskart geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti dalyvaujant įvairiuose judriuose žaidimuose. Palaipsniui išmoksta vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu. Igyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties: į kairę, į dešinę, į priekį, atgal ir buvimo vietos: viduje, išorėje ir kt., arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus). Supranta, kiek daug erdvinės informacijos yra aplink: panašumo, elementų išdėstymo, atsikartojimo, formos bendrumo. Atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį). Mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Eksperimentuodami su figūromis, vaikai atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Pastebėjimus išreiškia piešdami, lipdydami ir pan. Piešiniuose atsiranda vis daugiau detalių, vis daugiau dėmesio kreipiama į jų išsidėstymą ir dydį. Igyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. Supranta sąvokas daugiau – mažiau. Kalboje tikslingai vartoja prielinksnius: prieš, už, šalia, priešais ir pan. Lengvai orientuojasi lape: kairė – dešinė, viršus – apačia. Žino skaičių „kaimynus“. Sieja skaičius su skaitmenimis. Modeliavimo idėją vaikai atranda drauge su mokytoju palaipsniui susipažindami su sekų AB, BA, ABC, AAB, ABB, ABA modeliais (raidėmis pažymima grupė elementų, kurie nuosekliai pasikartoja sekoje). Su kiekvienu sekos modeliu vaikai susipažįsta nuosekliai, mokosi jį atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstamą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus vaikai ugdo piešdami, dėliodami įvairius objektus, ritmiškai
---	--

	dainuodami ar judėdami, nagrinėdami raštus ar kurdami ornamentus. Nuolat dalinantis savo idėjomis su suaugusiuoju, kitais vaikais, jų kalboje atsiranda vis daugiau pagrindinio matematinio žodyno elementų. Tikslingai vartoja ir naudoja šnekamojoje kalboje matematinius elementus.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „SKAITMENINIŲ TECHNOLOGIJŲ PASAULIS“ VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi grupėje ir lopšelio-darželio erdvėse esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais) ,stebi išmaniųjų žaislų judėjimą. Veiksmų sekos ir problemų sprendimas: vaikai žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles); Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	Vaikai, mokytojų padedami, iki 0,5 valandos per dieną ribojant laiką, praleidžiamą prie ekranų, naudojami jų amžių atitinkančiomis prasmingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.) žaisdami ir pažindami aplinką. Nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes (piešimas, fotografavimas, garso ir vaizdo įrašas) vaikai atranda įsitraukdami į įvairias mokytojo paskatintas kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas, vykstančias realios ir virtualios aplinkos kontekstuose. Apie objektus ir reiškinius, kurių neįmanoma tiesiogiai matyti, paliesti, išgirsti, vaikai, mokytojų padedami, gauna informaciją naudodamiesi išmaniaisiais įrenginiais, realiu laiku jungdamiesi prie informacinių svetainių (pavyzdžiui, susirasti gyvūnų, augalų vaizdus, išbandyti virtualius turus ir kt.). Virtualaus bendravimo įgūdžius elektroninėse mokymuisi tinkamose aplinkose vaikai įgyja, kai, mokytojo padedami ir prižiūrimi, tikslingai bendrauja tarpusavyje ar su kitų ugdymo įstaigų vaikais. Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisyklės vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su mokytoju, nagrinėdami įvairias situacijas ir pavyzdžius. Veiksmų sekos ir problemų sprendimas: vaikai veiksmų sekas (algoritmus) problemoms spręsti suvokia ir elementariai taiko stebėdami, žaisdami, nagrinėdami ir

	<i>įvardydami įvairių procesų, kasdienių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles.</i> Veiklos, siekiant savo ketinimų, skaidymo į dalis įgūdžius vaikai ugdosi žaisdami, konstruodami, dalyvaudami projektinėse ir kt. veiklose, padalindami didelį darbą į dalis, paskirstydami komandos narių vaidmenis ir veiksmus. Žaisdami vaikai atlieka vieni kitų sakomus nurodymus, komandas. Žaisdami mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus. Siekdami rezultato ir naudodamiesi realiais objektais kaip simboliais (kaladėlėmis, akmenukais, piešiniais, kortelėmis ir kt.), vaikai dėlioja ir atlieka veiksmų seką. Žaisdami, konstruodami, vaikai bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas. Stebėdami ir nagrinėdami įvairių veiklų atlikimo veiksmus, pastebi jų pasikartojimą; Su žaidybinėmis programavimo aplinkomis vaikai susipažįsta programuodami paprasčiausias animacijas, žaidimus, dėliodami komandų blokų sekas ir jas vykdydami. Vaikai išbando užrašytas veiksmų sekas ir, jei nepavyko pasiekti norimą rezultatą, pakoreguoja veiksmų seką ir bando iš naujo.
--	--

UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“
UGDYMOSI KONTEKSTAI. PEDAGOGO VAIDMUO, STRATEGIJOS, METODAI, BŪDAI.

Pedagogas skatina vaikų įsitraukimą spontaniškai tyrinėti, eksperimentuoti ir išbandyti kūrybines medžiagas bei priemones, sukuriant asmeninio pasirinkimo galimybes.

Mokytojas stebi vaikų pastangas ir autentišką raišką, pozityviai reaguoja į jų kūrybinį procesą, padėdamas jiems tęsti ir įgyvendinti savo idėjas.

Mokytojo jautrus, palaikantis ir susidomėjimą išreiškiantis grįžtamasis ryšys padeda vaikams giliau suprasti meninę raišką, vertinti savo ir kitų kūrybą, bei atrasti pirmenybę tam tikroms meninės raiškos sritimis ir formoms.

Pedagogas skatina vaikų žaismingumą, simbolinį mąstymą ir socialinį bendravimą, kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas bei stiprinant improvizacinius įgūdžius.

Kuriant ugdymo(si) kontekstus, siekiama sukurti aplinkas, kurios skatintų vaikų kūrybiškumą, saviraišką ir tyrinėjimo džiaugsmą. Šie kontekstai apima lopšelio-darželio

vidaus ir lauko žaliąsias bei judriąsias edukacines aplinkas, vietas už lopšelio-darželio ribų, kaip J. Kalvano parkas, miesto aikštė, Jūros upės krantinė, muziejus, kiti kultūriniai bei gamtiniai objektai.

Esminis tikslas yra užtikrinti vaikų emocinį ir fizinį saugumą, sudarant sąlygas vaikų iniciatyvoms, ilgalaikiam domėjimuisi ir gilesniam supratimui.

Kontekstuose dėmesys sutelkiamas į vaikų iniciatyvą, kurią palaiko estetiškai patraukli ir veiklai atvira aplinka.

Vaikai gali laisvai pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas ir laiką, taip pat bendradarbiauti arba veikti individualiai. Tokia aplinka skatina vaikų kūrybiškumą, vaizduotę, improvizacinius gebėjimus ir socialinį bendravimą.

Kontekstai yra modeliuojami taip, kad būtų palaikoma vaikų saviraiška, suteikiant jiems galimybę išbandyti įvairias veiklos formas ir pristatyti savo kūrybą skirtingais būdais.

UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“

ESMINIAI GEBĖJIMAI

Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius vaidmenų žaidimus, žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.

PASIEKIMŲ SRITYS

Meninė raiška, estetiškas suvokimas, kalbinė raiška, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, kūrybiškumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.

UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „ŽAIDIMO RAIŠKA“

VERTYBINĖ NUOSTATA

Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)

Vaikų veikimas su daiktais yra suaugusiųjų veiksmų pamėgdžiojimas, nukreiptas į socialinių sąveikų su kitais užmezgimą ir palaikymą.

Vaikai, spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes.

Suaugusiesiems žauginant, instinktyvūs ir spontaniški vaikų judesiai darosi vis tikslingesni ir pasikartojantys.

Vaikai labiausiai pasisėkusių judesių ir garsų vis tikslingiau kartoja, ima jais žaisti, manipuliuoti, siekdami socialinio atsako.

Vaikas su mokytoju žaismingai kuria bendravimo „kalbą“ ir išgyvena bendrumo jausmą.

Dalyvaudamas tokiuose abipusiuose žaidinimuose, vaikas pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso

UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)

Žaisdamas vaikas ugdosi savitus žaidybinius gebėjimus ir plėtoja vaizduotę, kūrybiškumą, stiprina improvizacinius įgūdžius, ugdosi simbolinį mąstymą ir socialinio bendravimo vertybinius pagrindus.

Žaidimas vaikams – aplinkos ir veikimo su aplinkos objektais tyrinėjimas.

Žaidimo metu vaikai mokosi susikurti artimumo ir saugumo jausmą.

Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams.

Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojui su juo inicijuojant paprastą žaidimą su vienu ar dviem veikėjais.

Palaipsniui išmoka įtraukti į žaidimą daugiau žaidėjų.

Mokytojas pamažu perleidžia žaidimo iniciatyvą patiems vaikams.

išraiškingumą ir išmoksta inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas, susikurdamas artimumo ir saugumo jausmą.	Vaikas ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoksta tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdamas vaizduotę ir įtraukdamas fantastinių elementų. Igudę žaisti vaikai žaidžia tęstinius žaidimus, prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. Vaikai ima žaisti žaidimus su taisyklėmis padedami kitų vaikų ar suaugusiojo. Vaikų žaidimas – simbolinių taisyklių tyrinėjimas, kūrimas, laikymasis. Pradėdami nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.
UGDYMO(SI) ĮGŪDIS „MUZIKOS RAIŠKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA.	
Domisi muzikos kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
ANKSTYVASIS MUZIKINIS UGDYMAS(IS)	

UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikas individualiai išgyvena parengiamojo muzikinio mąstymo etapus. Jis intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas. Sukurtoje muzikinėje aplinkoje vaikai mėgdžioja mokytoją ir vaikus: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika; Turtinančioje muzikinėje aplinkoje vaikai mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. Vaikai per žaidimus su judesiais, plodami katutes, gyvūnijos apdainavimus, skaičiuotes, palengva pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai.	Mėgdžiodamas aplinkos garsus, atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą, skandavimą derina su judėjimu. Vaikas išmoksta vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. Vaikai mėgdžioja suaugusiuosius, taip pat suaugusieji mėgdžioja vaikus: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Klausydamiesi įvairių muzikinių derinių, vaikai plečia savo muzikinį žodyną. Vaikai ne vien atkartoja suaugusiųjų sukurtas dainas, mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. Pamažu vaikai plečia dainų ir skanduočių repertuarą, mokosi atskirti, ar garsai, dariniai ir melodijos yra panašios, ar skirtingos,

<i>Ilgainiui dainuojamasis balsas atsiranda iš vaikų čiauškėjimo, cypavimo, krykštavimo, gugavimo ir kitų garsų.</i>	<i>atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas, parodo melodijos slinktį bei kontūrą, suvokia tonacijos centrą.</i> Judesiu vaikai rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. Vaikai muzikuoja kūno perkusija ir instrumentais, groja nustatytu pulsu, instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius. Muzikuodami su kitais vaikais tinkamai elgiasi ir klausosi, kaip jų muzikavimas dera su kitais. Vaikai sujungia ir atsimena įvairius muzikos elementus (melodija, ritmas, harmonija, tembras, tempas ir dinamika) ir atspindi įvairias emocijas. Klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija. Muzikos klausosi norėdami atsipalaiduoti, nusiraminti ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti. Vaikai susipažįsta su muzikos klausymo ir dalyvavimo socialinėmis elgesio normomis.
UGDYMOSI ĮGŪDIS „ŠOKIO RAIŠKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi šokio kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
<i>Vaikai juda natūraliai, džiaugsmingai.</i> <i>Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.</i> <i>Vaikams pradėjus šliaužti, ropoti, vaikščioti, vystosi erdvės suvokimas: kryptis, judėjimo kelias, asmeninės erdvės supratimas, santykiai su kitais judančiais erdvėje.</i> <i>Judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.</i>	<i>Vaikai judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais.</i> <i>Mokosi atskirais judesiais ir deriniais išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, judėdami erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną, judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą.</i>

	Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Vaikai perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Mokydamiesi šokių, vaikai supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką.
UGDYMO SIŪGŪDIS „DAILĖS RAIŠKA“ VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi dailės kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. VIZUALAUS PASAULIO TYRINĖJIMAS	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Vaikai ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. Vaikai iki 3 metų spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spauda, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Vaikai savo tempu, pagal savo galias ir norus tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti. Vaikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas tobulėjant jų rankų motorikai ir akies koordinacijai. Žaisdami su skirtingų dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis,	Vaikai turtingus vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Jais galima žaisti, keisti vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėti. Mokytojas tyrinėjimo metu komentuoja vaizdus, įvardija spalvas, formas, faktūras, estetinius potyrius. Vaikai vizualaus pasaulio savybes tyrinėja kontrastingose aplinkose (urbanistinės, industrinės, gamtinės ir pan.), lankydamiesi parodose, muziejuose, žiūrėdami kokybišką animaciją, kiną. Vaikai tikslingai kuria ir piešia grafinius ir spalvinius vaizdus. Vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. Grafinei ir spalvinei raiškai nėra būdingas realistiško atvaizdavimo siekis. Vaikai grafinę ir spalvinę raišką lavina kurdami skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbandydami įvairias grafikos technikas (monotipija, lino raižinys, grotažas,

<i>čiupinėdami, minkydami, stebėdami juos realioje ir virtualioje erdvėje, atranda erdvinį pasaulį ir erdvinės raiškos galimybes.</i>	<i>koliažas), eksperimentuodami su mišriomis technikomis.</i> Vaikai plėtoja grafinę ir spalvinę raišką, jo įvairovę ir plečia meninių sąvokų žodyną kai stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais (grafikos ir tapybos darbai, fotografijos ir kt.). Įgyvendina savo kūrybines mintis ir idėjas, renkasi priemones, įrankius bei technikas grafinei ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detalai išbaigti savo kūrybinius darbus. Ugdytiniai modeliuoja ir komponuoja dvimates ir trimates figūras veikdami su įvairiomis medžiagomis: lipdydami skirtingų formų objektus, konstruodami erdvinius objektus iš skirtingų ir netikėtų priemonių, medžiagų.
--	---

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA. UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Tauragės lopšelyje-darželyje „Ažuoliukas“ vaikų pasiekimai ir pažanga vertinami pagal „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašą“ (2024).

Pasiekimų aprašą sudaro 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį.

Vaiko ugdymosi pažangos vertinimas – tai nuolatinis informacijos rinkimas bei kaupimas apie ugdomų vaiko galių pasiekimus visose veiklos srityse, duomenų analizavimas bei maksimalių vaiko galimybių numatymas ne tik įprastos raidos vaikams, bet ir specialiųjų ugdymo(si) poreikių bei ypatingų gabumų vaikams.

Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimu siekiama:

pažinti kiekvieną vaiką, atpažinti jo pasiekimus įvairiose ugdymo(si) srityse, stebėti, ko ir kaip vaikas mokosi, ko išmoko;

padėti vaikui sėkmingai augti, tobulėti, pastebėti konkrečius jo ypatumus ir nustatyti papildomų švietimo pagalbos paslaugų poreikį, kurių negali suteikti tėvai (globėjai);

teikti informaciją apie vaiko daromą pažangą ir pasiekimus tėvams (globėjams), kitiems specialistams, įstaigos administracijai;

tikslingai planuoti ugdymą, panaudojant informaciją apie vaiko pasiekimus;

nustatyti, ar vaikų ugdymo organizavimas yra veiksmingas, priimti pagrįstus sprendimus ugdymui tobulinti.

UGDYMO(SI) PASIEKIMŲ VERTINIMO PROCESAS

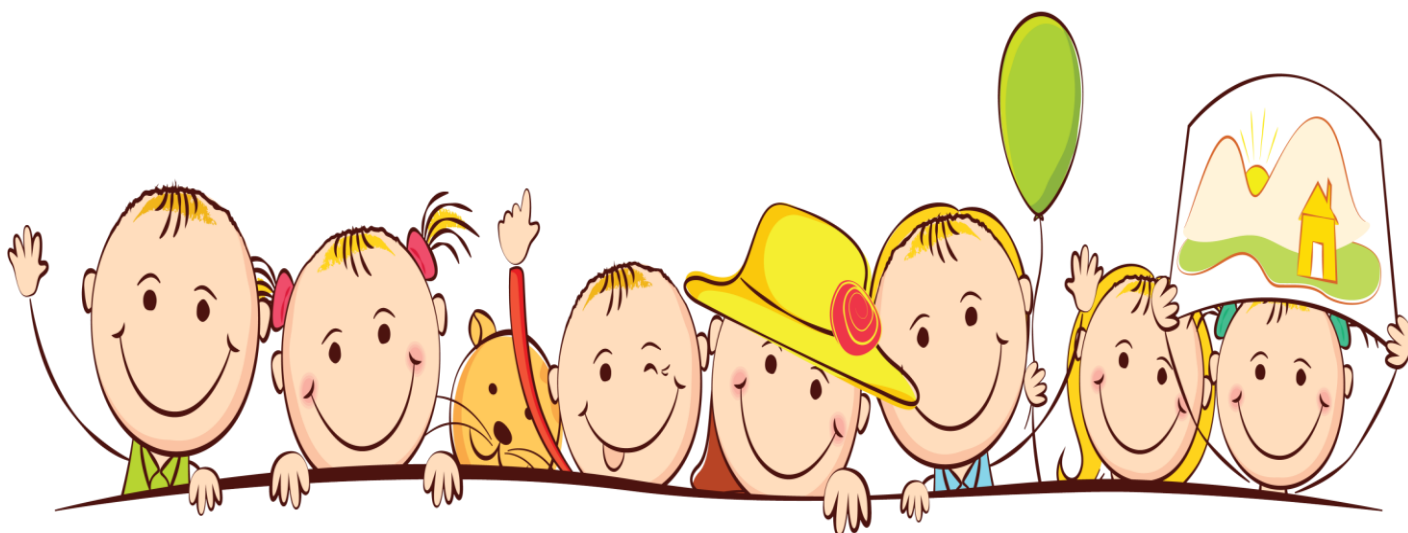
Vaiko nuolatinis ugdymosi pažangos stebėjimas, fiksavimas, dokumentavimas, analizė, rezultatų panaudojimas siekiant užtikrinti ugdymo kokybę ir vaiko individualių poreikių tenkinimą, atliekamas laikantis individualizavimo (kiekvieno vaiko pasiekimai vertinami

individualiai), nuoseklumo (vertinimas atliekamas nuosekliai, siekiant stebėti ilgalaikę vaiko pažangą ir vystymąsi įvairiose srityse) ir bendradarbiavimo (vertinimo procesas apima mokytojų, vaikų tėvų (globėjų) ir pačių vaikų dalyvavimą) principais.

Vertinimas	Vertinimo procesas
Pradinis	Vaikui pradėjus lankyti lopšelių-darželių stebima vaiko pradinė adaptacija, įgūdžiai, gebėjimai ir poreikiai.
Pasiekimų stebėseną	Mokytojai, siekdami pažinti vaiką ir įvertinti jo pasiekimus ir pažangą, stebi jį, taiko įvairius vaiko pažinimo metodus, padedančius išsiaiškinti vaiko turimą patirtį, savijautą, fizinę brandą, poreikius, interesus, gebėjimus, bendravimo ir veiklos ypatumus. Mokytojai numato, kas ir kaip bus stebima (vaiko interesai, iniciatyvos, konkretūs pasiekimai, ugdymosi būdai, bendradarbiavimas, veikla komandoje, spontaniška veikla, pokalbis su vaiku ir pan.). Analizuojami vaiko kūrybinių darbų, projektų ir kitos veiklos rezultatai.
Pasiekimų fiksavimas	Mokytojai vaiko pasiekimus fiksuoja kasdienėse buities, žaidimų ir patirtinių veiklų situacijose. Fiksuojami pasiekimai, pažanga ir ugdymosi poreikiai bei sunkumai su kuriais susiduria vaikas.
Pasiekimų įvertinimas	Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas atliekamas ugdymųjų metų pradžioje ir pabaigoje (rugsėjis-spalis, gegužė) pagal 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių, įvertinant pažangą pagal pasiekimų žingsnius ir pavaizduojant diagramoje „Voratinklis“. Duomenys suvedami į el. dienyną „Mūsų darželis“. Vaiko pasiekimai ir pažanga programos įgyvendinimo laikotarpiu vertinami nuolat, laisvai pasirenkant vertinimo būdus ir metodus.
Pasiekimų dokumentavimas	Pasiekimų aplanke kaupiami vaiko veiklos pavyzdžiai: vaiko stebėjimo medžiaga, vaiko darbų pavyzdžiai, vaiko mintys, idėjos ir komentarai, vaiko klausimai ir atsakymai, piešiniai, vaiko pomėgių aprašymai ir kt. Individualūs vertinimo duomenys neviešinami.
Vertinimo informacijos pateikimas tėvams	Su vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo medžiaga tėvai supažindinami individualiai – trumpais komentarais, nusakančiais, kokios yra vaiko stiprybės, kas jau pasiekta, ką reikia tobulinti, stiprinti, pateikiama vaiko veiklų medžiaga. Tėvai, susipažinę su vaiko pasiekimų įvertinimu, išsako lūkesčius ir įsitraukia į vaiko ugdymo(si) procesą.
Pasiekimų vertinimo rezultatų panaudojimas	Pasiekimų vertinimo rezultatai panaudojami planuojant ugdymo procesą, parenkant ugdymo metodus ir būdus, priemones, kuriant veiklų kontekstus, numatant vaiko pažangos pokyčio galimybes, plėtojant bendradarbiavimą su tėvais.

Ikimokyklinio ugdymo programos dermė su priešmokyklinio ugdymo programa

Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina lopšelio-darželio programos ir priešmokyklinio ugdymo programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Programoje „Vėjo malūnėlis“ užtikrinamas nuoseklus pasiekimų sričių ir turinio augimas, siekiant, kad vaikas būtų pasiruošęs sėkmingai mokytis mokykloje.



Naudoti dokumentai:

Išimokyklinio ugdymo programos gairės, Vilnius, 2023

Išimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, Vilnius, 2024

Geros mokyklos koncepcija, 2015

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2024-07-05 Nr. 2024-12649

Tauragės rajono savivaldybės 2021-2030 metų strateginis veiklos planas

Tauragės lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ nuostatai, 2024

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“.

Tauragės lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ 2025-2029 metų strateginis planas

Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, 1995

ESF projekto „Inovacijos vaikų darželyje“ metodiniai rinkiniai „Žaismė ir atradimai“, 2023

